

ANDRZEJ ŁOPALEWSKI, student IE KUL
SŁAWOMIR PAWŁOWSKI SAC, KTE IE KUL

LUBELSKIE OBCHODY TYGODNIA POWSZECHNEJ
MODLITWY O JEDNOŚĆ CHRZEŚCIJAN
18-25 stycznia 2003 roku

Hasłem Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan w roku 2003 były słowa z Drugiego Listu św. Pawła Apostoła do Koryntian: „Ten skarb przechowujemy w glinianych naczyniach” (2 Kor 4, 7). Zgodnie z lubelskim zwyczajem każdego dnia w jednej ze Wspólnot chrześcijańskich miasta odbywały się wieczorne nabożeństwa ekumeniczne. Oprócz tych spotkań, z inicjatywy Instytutu Ekumenicznego KUL, każdego dnia o godz. 12.15 w kościele Akademickim KUL celebrowana była Eucharystia, podczas której homilię głosili duchowni różnych wyznań.

I. NABOŻEŃSTWA OGÓLNOMIEJSKIE

Miejskie obchody Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan zainaugurowane zostały w sobotę **18 stycznia 2004** nabożeństwem ekumenicznym w rzymskokatolickiej parafii pw. Wierzy Pańskiej, prowadzonej na Sławinku przez księży pallotynów. W licznej asyście przewodniczył mu ks. bp Mieczysław Cichoń. Podczas nabożeństwa homilię wygłosił pastor Roman Pracki z Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego. Kaznodzieja przypomniał między innymi o ważnym wydarzeniu ekumenicznym w Polsce – deklaracji niektórych Kościołów o wzajemnym uznaniu chrztu świętego, a nawiązując do hasła Tygodnia rozwinął motyw ewangelicznego skarbu przechowywanego w glinianym naczyniu.

Ekumenicznemu nabożeństwu, które odbyło się **19 stycznia** w katedrze prawosławnej, przewodniczył tamtejszy proboszcz ks. Andrzej Łoś wraz z ks. Mirosławem Wiszniewskim – sekretarzem prawosławnej diecezji lubelsko-chełmskiej i z ks. Jerzym Dmitrukiem. Słowo Boże wygłosił pastor Marcin Markuzel z Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego. Kaznodzieja wskazał na potrzebę dostrzeżenia istoty przesłania Chrystusa, które wyraża się w wierności Ewangelii. Budując

wspólną jedność, trzeba strzec się przed pokusą budowania tylko na ludzkim marzeniach i nie zapominać o nauce Jezusa, który jest „Drogą, Prawdą i Życiem”

20 stycznia ekumeniczne nabożeństwo odbyło się w parafii Kościoła Polskokatolickiego. Przewodniczył mu gospodarz miejsca, ks. proboszcz Andrzej Gontarek. Słowo Boże zwiastował pastor Henryk Kufeld z Kościoła Chrześcijan Baptystów. Przedmiotem jego refleksji stał się współczesny człowiek i jego relacja do Chrystusa. Poprzez Pismo Święte dowiadujemy się o podobieństwie człowieka do Boga; tym samym niemożliwe staje się poznanie siebie bez poznania Stwórcy, bez znajomości Chrystusa.

Spotkanie ekumeniczne, które odbyło się **21 stycznia**, miało miejsce w parafii ewangelicko-augsburskiej pod przewodnictwem proboszcza, pastora Romana Prackiego. Homilię wygłosił ks. abp Józef Życiński, rzymskokatolicki metropolita lubelski. Wyraził on uznanie dla ekumenicznych działań Kościoła Ewangelicko-augsburskiego; wskazał także na wyzwania stojące przed chrześcijanami, wśród których najważniejszym staje się odpowiedzialność każdego człowieka za kształt cywilizacji, którą powinniśmy budować na miłości Chrystusa. Odrzucając tę miłość, uderzamy bezpośrednio w godność samego człowieka.

Kolejne spotkanie ekumeniczne odbyło się **22 stycznia** w zborze chrześcijan wiary ewangelicznej. Słowo Boże wygłosił pastor Zbigniew Rutkowski, który zwrócił uwagę na dar wiary, dzięki któremu autentycznie możemy głosić tajemnicę Chrystusa. Otwarcie jednak naszego serca na łaskę wiary musi być poprzedzone wsłuchaniem się w słowo samego Pana.

23 stycznia nabożeństwo ekumeniczne miało miejsce w starokatolickim Kościele Mariawitów. Homilię wygłosił ks. Wojciech Różyk z Kościoła Rzymskokatolickiego. W swoich rozważaniach powrócił do motywu skarbu przechowywanego w glinianych naczyniach. Wyraził przekonanie, że w tak zróżnicowanym świecie można zbudować jedność, jednakże nie mocą samego człowieka – potrzebna jest tutaj łaska Ducha Świętego, która przemienia człowieka od wewnątrz.

Następne spotkanie ekumeniczne, które odbyło się **24 stycznia**, miało miejsce w zborze Kościoła Chrześcijan Baptystów. Słowo Boże zwiastował pastor Kościoła Zielonoświątkowego Marek Wólkiewicz. Jego refleksje dotyczyły wewnętrznej przemiany człowieka, którą każdy człowiek powinien przejść, o ile poważnie przyjmie wezwanie Chrystusa. A źródłem nadziei na przyszłość powinny stać się słowa Apostoła Pawła, by nie poddawać się zwątpieniu.

Ostatnie nabożeństwo ekumeniczne ogólnomiejskich obchodów Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan miało miejsce **25 stycznia** w zborze Kościoła Zielonoświątkowego, gdzie naukę wygłosił pastor Marek Wólkiewicz. W swoich rozważaniach stwierdził między innymi, że przeżywany Tydzień to szcze-

gólny czas dany nam przez Boga. Wciąż aktualne pozostaje wezwanie Chrystusa – „aby byli jedno”¹

Nabożeństwa ekumeniczne zgromadziły liczne grono zarówno wiernych, jak i pasterzy różnych lubelskich wspólnot chrześcijańskich.

II. CELEBRACJE PRZYGOTOWANE PRZEZ INSTYTUT EKUMENICZNY KUL

18 stycznia (sobota). Eucharystii sprawowanej na rozpoczęcie Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan przewodniczył dziekan Wydziału Teologii KUL, ks. prof. dr hab. Jerzy Pałucki, wygłaszając zarazem homilię.

Słowo na rozpoczęcie liturgii skierował do zebranych kierownik Instytutu Ekumenicznego KUL, ks. prof. dr hab. Waław Hryniewicz OMI. Przypomniął on, że przyzwyczailiśmy się już do tego, aby co roku gromadzi się o tej samej porze na rozpoczęcie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. Nawiązując do hasła bieżącego Tygodnia, stwierdził, że powinno ono uczyni nas bardziej skromnymi: „Łatwo wyobrazić sobie gliniane naczynie; jak łatwo je rozbić!” Padły także słowa zachęty, aby stawa si chrześcijanami, którzy osądzają innych w duchu życzliwości, braterstwa, dostrzegając u innych dobro.

W homilii ks. prof. Jerzy Pałucki – nawiązując do hasła Tygodnia – uwiadomił zebranym fakt obdarowania wielkim darem. Troska o naczynie jest ważna, bo gdy się ono rozbije, tracimy skarb, ale nie naczynie jest tu najważniejsze. Troska o naczynie nie może przerosnc troski o skarb. Jesteśmy wezwani, aby obumiera po to, by Chrystus mógł przez nas coraz bardziej dziaac. Dlatego Kościół nie może stać się tylko skansenem pięknych naczyn.

Dzisiejsze podziały – stwierdził Ks. Dziekan – zaczynają się od rozdartego ludzkiego serca, a koncz na braku jedności między narodami. Nawet sam Kościół cierpi podziały. Nie bez powodu Chrystus prosi w Modlitwie Arcykapaskiej o jednośc. Drog wyjścia z kryzysu podziału jest perspektywa życia wiecznego. Jest to perspektywa naszego obowiązku troski o jednośc Kociła. „Nikomu też nie wolno wystawia na próbę troski o jednośc chrześcijan, bo jest to wielkie wykroczenie przeciwko Panu”

19 stycznia (niedziela). Niedzielnej Eucharystii przewodniczył ks. prof. Waław Hryniewicz, a Słowo Boże wygosił pastor Roman Pracki z Kociła Ewangelicko-Augsburskiego, pracownik naukowy Instytutu Ekumenicznego KUL oraz proboszcz parafii ewangelickiej w Lublinie.

Wprowadzając w liturgi, ks. prof. Waław Hryniewicz stwierdził, że ta niedziela nabiera szczególnego znaczenia: z jednej strony Tydzień Modlitw o Jednoc, a z drugiej strony jest to Niedziela Misyjna, w szczegolny sposób powicona trdo-

¹ Opracowano na podstawie: B.H. Borucka. *Skarb w glinianych naczyniach*. „Niedziela” 2003 nr 7 s. 6.

watym. „Miłość Boga Ojca, łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa i społeczność Ducha Świętego niech będzie z nami teraz i na wieki” – tymi dobrze znanymi słowami rozpoczął swoje zwiastowanie pastor Roman Pracki. Dla niego niedziela ta jest możliwością zastanowienia się nad różnorodnością w Kościele, której on sam jest częścią (pastor wskazał tutaj na swoją togę, która może wielu dziwić). Być dziś ekumenistą to być na czasie. Ekumenizm to nie wyrzekanie się siebie, ale całość i pełnia, to rozumienie innych i bycie rozumianym. Tę jedność należy realizować wszędzie, gdzie to jest możliwe. Żeby być ekumenistą, nie trzeba szukać protestanta. Jedność można realizować z przyjacielem, nieprzyjacielem, bratem, siostrą... „Dążmy do rozumienia bliźniego i bądźmy przez niego rozumiani”

20 stycznia (poniedziałek). Eucharystii przewodniczył ks. dr Sławomir Pawłowski (IE KUL), a Słowo Boże wygłosił pastor Marek Wółkiewicz z Kościoła Zielonoświątkowego.

Pastor Marek Wółkiewicz zachęcił zebranych do umiłowania Księgi Pisma Świętego ponad wszystko. „Skarb w glinianych naczyniach” to chwała Boża w nas. Słowo Boże pokazuje nam, jak Bóg patrzy na nasze ciało. Nasz ziemski „namiot” prędzej czy później się rozpadnie. Jako wierzący mamy świadomość tego, że czeka nas lepsza „budowla”. Ciało nie jest dla rozwiążności, ale dla Pana, który nas wskrzesi swoją mocą (1 Kor 6, 12-15). Trzeba dbać o czystość naszego ciała, naszego wnętrza, aby dostąpić dobrego wskrzeszenia. Słowa Listu do Rzymian (Rz 12, 1 n.) posłużyły kaznodziei, aby wezwać zebranych do składania Bogu w ofierze tego, co w nas najlepsze. Mamy stać się Jego świadkami i wyznawać Chrystusa swoim postępowaniem.

21 stycznia (wtorek). Liturgii celebrowanej w kościele Akademickim przewodniczył abp senior Bolesław Pylak. Słowo Boże wygłosił prawosławny biskup diecezji lubelsko-chełmskiej – abp Abel.

Wprowadzając w liturgię, abp Bolesław Pylak uświadomił zebranych, że każdy ma swoje miejsce w Kościele, a składana ofiara w intencji o jedność jest wspólnym uwielbieniem, dziękczynieniem, ale przede wszystkim przeproszeniem za brak jedności i prośbą o jej zaistnienie.

Pierwsze słowa abpa Abela stały się przypomnieniem faktu, że w tym roku znowu wychodzimy na gościńce ekumenii, szukając dróg do podzielonych serc, aby nastąpiła jedność. „Może te nasze skromne gościńce zawiodą nas do Tego, który o sobie powiedział: «Ja jestem drogą, prawdą i życiem». Jeżeli naszemu Panu spodoba się, a my dotrzemy do Niego wszyscy, to wtedy stanie się uproszony przez wszystkich chrześcijan cud jedności i Pan uspokoi niespokojne serca nasze” Tak jak pierwsze tysiąclecie chrześcijaństwa zasadniczo naznaczone zostało pieczęcią jedności – stwierdził abp Abel – tak drugie tysiąclecie naznaczone zostało piętnem podziałów. Bóg jednak pozostał ten sam – jeden, wieczny, niezmienny i nieśmiertelny. To ludzkie wyobrażenia na temat Boga doprowadziły do podziałów. Chrześcijaństwo II tysiąclecia przypominało miotany przez fale statek na morzu. U początku III tysiąclecia rodzi się w sercach nadzieja, że nastąpi powrót do upragnionej jedności. Dzisiejszy podzielony świat potrzebuje świadectwa chrześcijan wyrażonego przez miłość. Roz-

pamiętywanie przeszłości nie zawsze ma sens. Wszyscy zgrzeszyli bez wyjątku, każdy w jakimś stopniu ponosi winę i konsekwencję za podziały między chrześcijanami. A przed nami stoi wspólne zadanie szukania drogi powrotu do jedności. Mamy poświęcać swoje siły, zdolności i czas na to, aby to rozdarcie zmniejszać. Jeśli nastąpi wspólnota stołu eucharystycznego, to będzie oznaczać, że Pan wysłuchał nasze głosy i uciszył burzę tak, iż nastąpiła głęboka cisza. Na zakończenie abp Abel wyraził swoją radość ze wspólnego spotkania, radość z obecności abpa Pylaka, tak otwartego na sprawę ekumenizmu, dziękując także Instytutowi Ekumenicznemu za możliwość głoszenia Słowa Bożego.

22 stycznia (środa). Eucharystii przewodniczył ks. dr hab. Leonard Górka SVD (IE KUL), a Słowo Boże wygłosił pastor Mariusz Maikowski z Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego.

Swoje dzielenie się Słowem Bożym pastor poprzedził krótką modlitwą, prosząc Pana, aby Jego Słowo dotarło do serc i umysłów zebranych. Nawiązując do czytania z dnia (Joz 1, 1-9) – „Nie bój się i nie lękaj, ponieważ z tobą jest Pan, Bóg twój, wszędzie, gdziekolwiek pójdziesz” – pastor stwierdził, że chrześcijaństwo jest religią dla ludzi odważnych i czyni ludzi odważnymi. Słowa skierowane do Jozuego wypowiedziane były w trudnym momencie historii narodu wybranego. Pojawiło się pytanie: czy Bóg będzie z Jozuem, tak jak był z Mojżeszem? Bóg jednak ponawia swoje błogosławieństwo. Bóg pragnie być z nami i zniża się do grzesznego człowieka. Nie jest to Bóg, którego trzeba się bać, ale Ktoś, z kim można się zaprzyjaźnić. Bóg nie ma wnuków, kuzynów, bliskich czy dalekich krewnych – Bóg ma tylko dzieci. W swoich dalszych refleksjach pastor skierował do zebranych prośbę, aby nie być dalekim krewnym Boga, lecz poprzez przyjęcie Go jako osobistego Pana i Zbawiciela stać się Jego dzieckiem. Acz istnieje także pokolenie ludzi, którzy nie mają odwagi, by wierzyć i pójść za Chrystusem. Jest to pokolenie ludzi, którzy chcąc wykorzystać potencjał tkwiący w nich samych, stają się bogami dla samych siebie. Ale tylko jedyny Bóg jest w stanie wypełnić kruchoe gliniane naczynie ludzkiego serca

23 stycznia (czwartek). Czwartkowej liturgii przewodniczył ks. dr Przemysław Kantyka (IE KUL). Słowo Boże głosił ks. mgr Andrzej Gontarek z Kościoła Polskokatolickiego, pracownik naukowy ChAT.

Nawiązując do perykopy ewangelicznej z dnia, mówiącej o „ośmiu błogosławieństwach” (Mt 5, 1-12), ks. Andrzej Gontarek stwierdził, że słowa te przekazywane są przez Kościół przy okazji różnych wydarzeń z życia rodziny, parafii, Kościoła. Tych słów nigdy nie będzie dosyć. Ciągłe bowiem jest wielu smutnych, którzy chcieliby dostąpić radości, wielu jest samotnych, zagubionych... Cierpiąc za ziemskiego życia, otrzymujemy obietnicę Bożego błogosławieństwa. Może to jedne z najważniejszych słów, które Jezus Chrystus zostawił współczesnemu światu. Ten świat daleki jest od podziwu ubóstwa; pociąga go przepych, bogactwo, ale Boże rozumienie bogactwa jest inne. Ubodzy w duchu, cisi, czyniący pokój, czystego serca, cierpiący prześladowania są szczęśliwi, bo rozpoznali ubóstwo swojego ducha. Oto niewyczerpany skarb, przechowywany w glinianych naczyniach ubogich w duchu.

24 stycznia (piątek). Liturgii celebrowanej w kościele Akademickim przewodniczył ks. dr Andrzej Kaim SAC (IE KUL), a Słowo Boże wygłosił pastor Józef Siczek z Kościoła Zielonoświątkowego.

„Z wielkim drżeniem stoję na tym miejscu – powiedział pastor Józef Siczek – bo jest to miejsce święte. Nie dlatego, że zostało poświęcone przez wodę, ale że zostało uświęcone przez Słowo Boże i modlitwę” Wymienił jeszcze inne ważne elementy świątyni – stół eucharystyczny i ludzi, którzy pragną Bożego Słowa. Pół wieku temu nie było możliwe – powiedział – aby pastor głosił Słowo Boże w katolickiej świątyni. Duch Święty sprawił jednak, że stało się inaczej. Owocem tegoż Ducha jest właśnie Kościół, którego ludzie są żywymi kamieniami. Kaznodzieja przywołał postaci ludzi wielkiej wiary: kardynała S. Wyszyńskiego, brata Rogera z Taizé, pastora Martina Lutera Kinga, a także Jana Pawła II – Karola Wojtyłę. Ten ostatni, nawet pracując podczas okupacji w kamieniołomach, do końca ufał Bogu. Ufność jest bowiem owocem wiary.

25 stycznia (sobota). Na zakończenie Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan liturgii eucharystycznej przewodniczył oraz kazanie wygłosił ks. dr Andrzej Czaja, kurator Koła Naukowego Teologów KUL (pracownik Instytutu Teologii Dogmatycznej KUL).

Ks. Andrzej Czaja skierował zebranych ku perspektywie eschatycznej. Wzywa nas ona do tego, abyśmy spojrzeli w górę, w stronę tego, co Bóg przyobiecał. Kiedy prorok Izajasz (Iz 33, 17-22) zapowiada nadejście króla, kieruje uwagę na Syjon, prorokując siedzibę bezpieczną, „namiot nieprzenośny, którego kołków nigdy nie wyrwą” Wizja ta staje się zrozumiała w świetle słów Pawła Apostoła (2 Kor 4, 17), który jest pewny, że przed nami bezmiar wiecznej chwały. Kaznodzieja przypomniał, że dzień 25 stycznia jest dla prawosławnych wspomnieniem św. Grzegorza Teologa, a w liturgii katolickiej obchodzone jest święto nawrócenia św. Pawła. Apostoła, szczególnie doświadczanym działaniem Bożej łaski, ma świadomość obecnych cierpień, ale perspektywa eschatyczna staje się dla niego źródłem nadziei. W swoich dalszych rozważaniach kaznodzieja ukazał niektóre zagrożenia współczesności. Dzisiejsze czasy stają się bardzo podobne do tych, o których pisze Izajasz. Tym bardziej należy spojrzeć w perspektywie eschatycznej na to, co przed nami, a zobaczymy Syjon, do którego zdążają wszyscy chrześcijanie, wspólny cel, który w wielu aspektach będzie inny, niż to sobie wyobrażamy. Na ten Syjon można podejść z różnych stron i po różnych ścieżkach: drogą prawosławną, protestancką, katolicką... Trzeba znać własną tożsamość, kroczyć pewnie swoją drogą, ale także pomóc innym bez przeciągania ich na swoją stronę. W perspektywie eschatycznej Tydzień Modlitw o Jedność nie może się kończyć...

Podsumowując Tydzień Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan, ks. prof. Wacław Hryniewicz OMI podziękował wszystkim, którzy wzięli udział w jego obchodach. Wskazał na młodych jako na przyszłość ekumenii: „Może są oni lepszym naczyniem dla skarbu” „Wysłuchaliśmy tylu słów – powiedział. – Były homilie krótsze, dłuższe, spokojne, medytatywne, a niektóre płomienne. To nasze świadectwo –

wielokształtne, wielobarwne. [...] Wydaje się, że dzisiejszy ekumenizm to trud składania porozbijanych naczyń. Ale cieszymy się skarbem; nie jesteśmy ludźmi o pustych rękach”

III. DZIEŃ JUDAIZMU I DZIEŃ ISLAMU

Pisząc o Tygodniu Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan, trzeba jeszcze wspomnieć fakt, że w jego wigilię, 17 stycznia 2003 r., już po raz szósty w Kościele Katolickim w Polsce obchodzono Dzień Judaizmu, natomiast po zakończeniu Tygodnie, 26 stycznia 2003 r., po raz trzeci był obchodzony Dzień Islamu.

17 stycznia (piątek). Hasło obchodzonego w roku 2003 w Kościele Katolickim w Polsce Dnia Judaizmu brzmiało: „Przymierze Miłosierdzia” Lubelskie uroczystości miały miejsce w auli Metropolitalnego Seminarium Duchownego, w którym mieści się siedziba Archidiecezjalnego Centrum Dialogu Katolicko-Żydowskiego. W pierwszej części obchodów nabożeństwu biblijnemu przewodniczył ks. dr Alfred Wierzbicki, prorektor MSD. Wspólną modlitwę rozpoczęto śpiewem *Szema Izrael (Słuchaj Izraelu – Pwt 6, 4)*. Po przeczytaniu Słowa Bożym głos zabrał abp Józef Życiński. Gromadzenie się na modlitwie jest nawiązaniem do przymierza Boga z człowiekiem – stwierdził Kaznodzieja. Jan Paweł II powiedział w rzymskiej synagodze, że religia żydowska jest wewnętrzną historią dla chrześcijaństwa. Arcybiskup podkreślił także, że agresja wobec Żydów jest autoagresją, bo uderza we nasze własne korzenie. Biblijne nabożeństwo zakończyło się odczytaniem błogosławieństwa z Księgi Liczb (Lb 6, 24-26).

Drugą część spotkania stanowił panel pt. „Chrześcijanie w oczach Żydów”, który poprowadził ks. dr Romuald Jakub Weksler-Waszkineł (KUL). W dyskusji udział wzięli: prof. Monika Adamczyk-Garbowska (UMCS), ks. prof. Michał Czajkowski (UKSW) oraz prof. Paweł Śpiewak (UW).

Według prof. Moniki Adamczyk-Garbowskiej chrześcijanie z jednej strony budzili u Żydów grozę, z drugiej zaś strony litość; niektórych pociągali intelektualnie. W literaturze żydowskiej można także spotkać opisy chrześcijan przyjaznych Żydom. Zdaniem prof. Michała Czajkowskiego wyznawca religii Mojżeszowej nie naraża się na szwank swojej tożsamości, kiedy stwierdza, że chrześcijanie są dobrzy – nie pomimo, ale poprzez to, że są chrześcijanami. Z kolei prof. Paweł Śpiewak stwierdził, że dialog ma wymiar dramatyczny. Wymaga on wzajemnej życzliwości, przełamywania stereotypów i przemyślenia historii²

26 stycznia (niedziela). Podczas Dnia Islamu Eucharystii celebrowanej w kościele Akademickim KUL przewodniczył i Słowo Boże wygłosił ks. prof. Wacław Hryniewicz OMI.

² Opracowane na podstawie: Z. Szostak. *Dzień Judaizmu, Przymierze miłosierdzia*. „Niedziela” 2003 nr 7 s. 7.

Celebrans stwierdził, że – jak wielokrotnie już słyszeliśmy – świat po 11 września 2001 r. jest inny, mniej bezpieczny. Wskazał na zagrożenie wojną w Iraku. Odwołał się także do 11 punktu *Karty Ekumenicznej*, która stwierdza, że muzułmanie żyją w Europie od stuleci. Dialog chrześcijańsko-muzułmański jawi się jako zobowiązanie. Trzeba myśleć o tym, jak zmieniać nasze relacje. Tam, gdzie krzyczy bieda, tam również krzyczy niesprawiedliwość, a kraje biedne patrzą z nienawiścią na kraje bogate. Następnie ks. prof. Hryniewicz, mówiąc o Koranie i Biblii, stwierdził, że istnieje niebezpieczeństwo nadużycia w interpretacji każdej świętej księgi. Nie można patrzeć, że ta jest dobra, a ta nie dobra – to, co jest z Boga, jest dobre. Na koniec kaznodzieja cytował wiersz pt. „Pojmijmy”, napisany przez polskiego Tatarą, a poświęcony naszemu Papieżowi:

[...] rodak z Wadowic,
papież świata,
człowiek sumienie,
jest samą modlitwą.
O wszystkim już wie,
a trwa.
Każdy dzień i każdą noc jest z nami –
to istny cud,
który już wreszcie pojmiemy...